

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi (sairaalat)

Sairaalaverkoston uudistus on merkittävä muutos suomalaisessa terveydenhuoltojärjestelmässä. Valitettavasti syksyn sairaalaverkkoselvityksessä uudistuksen vaikutuksia terveydenhuollon koulutukseen ei arvioitu muun selvitystyön ohessa ja koska erikoislääkäreiden koulutus tapahtuu täysin osana palvelujärjestelmää, tulee sairaalaverkon muutokset keskussairaالاتasolla vaikuttamaan suoraan myös erikoistuvien lääkäreiden määrään yliopistosairaalaklinikoissa. On välttämätöntä, että ennen uudistuksen toteutusta tehdään perusteellinen määrällinen arviointi koulutusvaikutuksista, jotta voidaan varmistaa oikeanlaiset toimet jatkossa erikoistumiskoulutuksen laadun ja henkilöstön saatavuuden varmistamiseksi koko Suomessa.

Operatiivisten alojen koulutuksen jatkuvuus YTA-alueilla on erityisen tärkeää huomioida erikoislääkäreiden riittävyyden takaamiseksi tulevaisuudessa. Lain myötä osa sairaaloista on väistämättä tilanteessa, jossa niin sanottujen operatiivisten alojen koulutusmahdollisuudet muuttuvat radikaalisti. Erikoistuja ei voi työskennellä samassa yksikössä enää yhtä pitkään kerryttäkseen palveluita, mikä tulee vähentämään merkittävästi näiden sairaaloiden vetovoimaa. Tämän voi olettaa näkyvän kyseisten sairaaloiden päivystysyksiköissä osaamisvajeena, jonka kehitystä on hankala ennakoida ilman selvitystä. Nykyisistä sairaalan päivystäjistä valtaosa on sellaisten alojen erikoistuvia lääkäreitä, joiden työnteko- ja koulutusmahdollisuuksiin uudistus vaikuttaa. Akuuttilääkärit ja akuuttilääketieteeseen erikoistuvat eivät toistaiseksi riitä kattamaan tätä henkilöstö- ja osaamisvajetta. Toisaalta on varmistettava, että hyvinvointialueille jäävissä ja perusterveydenhuollon pisteiden lakkauttamisen myötä entisestään keskittyvissä yhteispäivystyspisteissä on riittävät resurssit ja mahdollisuudet tarjota korkeatasoista koulutusta kirurgian ja muiden operatiivisten alojen erikoistuville lääkäreille.

Vaativan anestesiologian ja synnytystoiminnan lopettaminen voi johtaa kriittisesti sairaiden potilaiden tunnistamisen ja hoidon aloituksen viiveisiin sekä naistentautien polikliinisen toiminnan vähentymiseen henkilöstön saatavuuden vuoksi.

Uudet suuret yhteispäivystyspisteet tuovat mukanaan tarpeen erityisesti akutologian koulutuksen kehittämiseksi entisestään ja alueelliset koulutuksen laadun erot tulee kuroa umpeen. On tärkeää, että entisestään kasvavissa yksiköissä on riittävät valmiudet tarjota akutologian koulutusta ja että erikoistuvat saavat käytännön kokemusta kiireellisistä ja vaativista potilastapauksista kaikille turvallisissa olosuhteissa. Palveluvalikoimaansa supistaneiden sairaaloiden yleislääketieteen erityiskoulutuksen (YEK-vaihe) työpäivät tulevat muuttumaan radikaalisti. Toiminnalle tulee varmistaa ohjaajat ja koulutuksen laatu kaikissa tilanteissa. Vaikutusarvioissa tulee huomioida myös YEK-vaiheen lääkäreiden koulutustarpeet varsinaisten erikoisalojen koulutuspaikkojen lisäksi.

Sairaalaverkoston keskittäminen voi johtaa joidenkin erikoisalojen ja konsultaatioiden heikentymiseen pienemmissä sairaaloissa. Konsultaatioiden sijasta joudutaan todennäköisesti turvautumaan sairaalasta toiseen lähettämiseen esimerkiksi kirurgisten potilaiden komplikaatioiden osalta entistä herkemmin. Uudistuksen suunnittelussa on otettava huomioon, kuinka varmistetaan kaikkien erikoisalojen saatavuus ja konsultaatioiden toimivuus kaikissa sairaaloissa. Työssä voidaan hyödyntää uutta tekniikkaa ja toiminnallisesti YTA-alueen sisällä yhteistyötä tulee entisestään parantaa nopean avun saamiseksi.

Toimintaansa supistavissa sairaaloissa uudistuksen onnistuminen riippuu pitkälti nykyisten erikoislääkäreiden mahdollisuudesta tukea päivystyksessä muutoksen myötä vähenevää erikoistuvien lääkärien joukkoa. Näiden sairaaloiden erikoislääkäreiden ja varsinkin koulutuslääkäreiden jaksamiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota, sillä heidän jaksamisestaan on kiinni koko sairaalan tulevaisuus uudenlaisena yksikkönä.

Laajojen aukioloaikojen perusterveydenhuollon päivystyspisteiden supistaminen johtaa hyvinvointialueilla haastavaan palvelutarjonnan pohdintaan myös virka-aikaisen kiirevastaanoton toteuttamiseksi, sillä osaaminen haastavammista potilastapauksista tulee keskittymään laajan päivystyksen sairaaloihin. Hyvinvointialueille tulisi jättää mahdollisuus itse päättää perustason kiireellisen hoidon toteuttamistavoista eikä rajata yksiköiden määrää lainsäädännöllä. Perusterveydenhuollon kiirevastaanotto toiminta tulee vaatimaan lisää yleislääkäriresurssia. Valtaosa yleislääketieteen erikoistuvista ja erikoislääkäreistä eivät ole halukkaita virka-ajan ulkopuoliseen työhön, jolloin päivystysvelvoite pahimmillaan johtaa yleislääkärien pitovoimatekijöiden heikkentymiseen ja entisestään hankaloituvaan rekrytointitilanteeseen. Muutoksen myötä tulee olla selvää minkälainen työnkuva erikoistumisen jälkeen työntekijään odottaa.

Esityksessä käydään läpi yöaikainen puhelimitse tapahtuva hoidon tarpeen arvio (hta). Esityksessä mainitaan, että Digifinland kehittää hta:ta, mutta hyvinvointialueet vastaavat tosiasiallisesti sen palvelutuotannosta ja päätöksistä toteuttaa sitä alueellaan. Esityksessä ei oteta kantaa etänä tapahtuvaan hoidon toteuttamiseen yöaikaan. Etäpalveluiden laajentuessa (digiklinikat) ja palveluntuottajan ollessa sama kuin 116117 hoidon tarpeen arvion toteuttajan, on tarpeen kohdella tätä ilmiötä saman hengen mukaisesti kuin fyysisiä toimipisteitä. Nuorten Lääkärien Yhdistys suosittelee, että päätösvalta jätetään asiassa hyvinvointialueille, mutta huomauttaa, että laaja etäpalveluiden aukiolo voi aiheuttaa tarpeetonta kysyntää ilman merkittävää terveyshyötyä. Asiaa tulisi selvittää nopeasti ja etäpalveluiden käyttöön liittyy myös väestön käyttäytymisestä johtuvia alueellisia eroja.

Suurissa uusissa yksiköissä työskentely voi tarjota mahdollisuuksia koulutuksen laadun varmistamiseksi, mutta myös haasteita erikoistuville lääkäreille. Jos muutosta ei näissä jäljelle jäävissä yksiköissä johdeta osana toisen sairaalan supistumista ja koulutusmääräarvioita tarkenneta vaan ajatellaan, että toiminta voi toisessa paikassa jatkua vanhaan tapaan, ovat ongelmat valtavat tulevina vuosina.

Riku Metsälä
Puheenjohtaja

Katariina Seittenranta
Varapuheenjohtaja